

Misticizam u katoličkoj duhovnosti na primjeru života sv. Padra Pija

Bodrožić-Selak, Zvonimir

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Catholic Theology / Sveučilište u Splitu, Katolički bogoslovni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:202:509704>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-05**

Repository / Repozitorij:

[Repository of The Catholic Faculty of Theology
University of Split](#)

SVEUČILIŠTE U SPLITU
KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET
FILOZOFSKO-TEOLOŠKI STUDIJ

Misticizam u katoličkoj duhovnosti na primjeru života sv. Padra Pija

Diplomski rad

Mentor : dr. sc. Ivan Bodrožić

student: Zvonimir Bodrožić-Selak

Split, rujan 2023.

KAZALO

Uvod	3
1. 1.Misticizam	
1.1.Misticizam kao definicija.....	4
1.2.Kršćansko poimanje misticizma.....	5
1.3.Vrste kršćanskoga i katoličkoga misticizma	7
2.Katolička duhovnost	
2.1. Zajednička obilježja katoličke i kršćanske duhovnosti	10
2.2. Najpoznatiji pravci katoličke duhovnosti.....	12
2.3.Specifična obilježja katoličke duhovnosti.....	14
3.Otac Pio - autentični katolički mistik uzor svih kreposti	
3.1.Najpoznatiji mistični fenomeni oca Pija.....	19
3.1.1.Stigme.....	19
3.1.2.Čitanje srdaca ili kardiognoza.....	20
3.1.3.Bilokacija.....	21
3.1.4.Transverberacija	22
3.1.5.Duša žrtve ili Victim Soul.....	23
3.2.Kriteriji za utvrđivanje autentičnoga misticizma u katoličkoj duhovnosti.....	24
4.Mistični život oca Pija	
4.1.Kratki prikaz života kroz mistične fenomene.....	28
4.2.Pozitivni duhovni plodovi misticizma oca Pija	30
4.3.Posebnosti misticizma oca Pija – neopisiva patnja i mistična borba sa Sotonom.....	33
Zaključak	35
Bibliografija	37
Summary	38

Uvod

Cilj je ovoga rada prikazati glavne oznake misticizma katoličke duhovnosti s posebnim osvrtom na život sv. oca Pija, poniznoga fratra kapucina iz malog gradića Pietrelcina na jugu Italije. Rad kao svrhu ima, na temelju korištenih znanstvenih i literarnih kao i drugih mrežnih izvora, pokazati kako je otac Pio bio autentičan katolički mistik te tako potaknuti druge da istražuju njegov život koji, ne samo katolicima nego svim ljudima dobre volje, može biti uzor u svim područjima kreposnoga življenja.

Rad namjeravam podijeliti u četiri poglavlja, a u dva dijela. Na početku treba definirati misticizam kao opći pojam, navest osnovno kršćansko gledanje na isti, kao i vrste kršćanskog misticizma. U drugome poglavlju rad ima namjeru prikazati glavne oznake kršćanske duhovnosti s posebnim naglaskom na one odrednice duhovnosti koje su specifične za katoličku duhovnost. Navest će se najpoznatiji primjeri različitih crkvenih redova tijekom povijesti, kao glavni pravci katoličke duhovnosti. U drugome dijelu rada, u trećem i četvrtom poglavlju, treba istražiti mistični život oca Pija. Najprije treba propitati najvažnije mistične fenomene u njegovu životu autentičnoga katoličkog mistika. Potom će navesti neki osnovni teološki kriteriji koji potvrđuju pravu izvornost tih fenomena, a zatim će se, osvrtom na mistični život oca Pija, pokazati koji su sve vidljivi pozitivni plodovi brojnih mističnih darova koje je ovaj svetac imao. Na kraju će biti dan kratki osvrt o posebnosti misticizma oca Pija, posebno vidljivoga u naglašenoj patnji i mističnoj borbi koju je cijeloga života vodio sa Sotonom, a koja može biti pravi odgovor svim skepticima koji i danas ili sumnjaju ili kategorički odbijaju mogućnost njegova postojanja. U zaključku će se prikazati rezultati znanstvenoga istraživanja kao najvažnije misli do kojih se ovim radom došlo.

1. Misticizam

1.1. Misticizam kao definicija

Pojam je misticizma široko rasprostranjen, ne samo na području religije i teologije nego i na području filozofije, pa i psihologije koja još uvijek, unatoč velikome napretku i razvoju, nije našla znanstvenu metodu kojom bi mogla jednoznačno objasniti fenomene koji se vežu za misticizam. Iako se tijekom povijesti težilo takve fenomene svesti na razinu same sugestibilnosti osobe, pa i određene razine umišljanja zbog nekonvencionalnoga ponašanja osoba koje se smatralo misticima, ovaj se pojam ne može svesti samo na razinu ponašanja ljudskoga uma. Postoji više načina kako bi se ovaj pojam mogao definirati, no, radi potreba sažetosti ovoga rada, uzet će se, za početak, definicija koju donosi Hrvatska enciklopedija koja definira ovaj pojam u najširem smislu pa će se iz nje preuzeti ono što je temom ovoga rada.

Misticizam duhovno je stajalište koje svjesno preuzima iracionalne mistične spoznaje i način mišljenja; vjerovanje u mogućnost izravnoga jedinstva ljudskoga duha s prapočelom bitka (sveto, božansko). U tom smislu misticizam je način života i temeljnoga usmjerenja, a mistični put podrazumijeva nekoliko etapa: težnju prema apsolutu (božansko, Bog), pročišćenje askezom i meditacijom, mistično jedinstvo, preobraženi način života. Mistično vjerovanje zastupljeno je u mističnim religijama (brahmanizam/hinduizam, budizam, daoizam), u neoplatonizmu i njime nadahnutim kršćanskim, židovskim i islamskim mističnim strujama; opiru mu se radikalni sljedbenici proročke i objavljene vjere (protestantizam, radikalni islam).¹

U ovoj definiciji već se nalaze dva temeljna obilježja koja će biti najvažnija kad se bude govorilo o misticizmu u kršćanstvu, posebno u životu katoličkoga mistika sv. Padra Pija. Prvo je obilježje sama težnja za apsolutnim, za sjedinjenjem s božanskim. Budući da je tema ovoga rada kršćanski, katolički misticizam, neće se dalje navoditi kako ovo obilježje definiraju druge religije već kako na to gleda kršćanstvo. Drugo je bitno obilježje misticizma preobraženje, potpuno mijenjanje života tako da ga se što više podloži božanskome. Kad ne bi postojao ovaj način preobrazbe života po volji božanskog, a što se u kršćanstvu može nazvati obraćenjem, cijeli bi pojam ostao samo na području filozofije, međutim, s obzirom na to da se u čovjeku oduvijek nalazi težnja za božanskim, to ovom pojmu daje prostor da se može promatrati s područja kršćanske, pa i katoličke teologije.

¹Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. pristupljeno 14.8.2023.
<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID>

1.2. Kršćansko poimanje misticizma

Prije nego se iznese kako kršćanstvo gleda na misticizam potrebno je ukratko razložiti kako je tijekom povijesti došlo do takvoga pojma. Čovjek je oduvijek težio naći smisao i svrhu, kako sebe sama tako i svega stvorenoga. Tako je, prije pojave misticizma kao pojma, još od helenizma postojao pojam misterija, koji dolazi od grčke riječi *mysterion*, što bi u slobodnome prijevodu značila tajna koja se treba otkriti.² U početku su u ovome pojmu bila sadržana sva pitanja na koja čovjek nije mogao dokučiti odgovor samo umom. Uglavnom se smatralo da su za takva pitanja zaduženi različiti svećenici ezoterijskoga kulta koji su posebnim metodama dolazili do saznanja koja se nisu smjela podijeliti s drugima. U takav kult uglavnom se ulazilo posebnim obredom inicijacije.

U helenizmu i drugdje ova riječ ima svoje religiozno ili barem metareligiozno značenje. Riječ obavlja sakralna tajna. Misteriji su bile tajne religiozne ceremonije, ezoterični kult kojemu nema pristupa bez inicijacije. »Mista« (mystes) je onaj tko je iniciran, to jest onaj tko je primio određeni nauk koji ne smije otkrivati drugima. Poznati su misteriji: izidijski u Egiptu, eleuzijski i samotrački u Grčkoj, bakanalije kod Rimljana.³

Ubrzo, razvojem filozofije, područje mistike dobiva uži smisao povezan s različitim filozofijama koje su odgovore tražili u pojmu Boga kao izvora svakoga savršenstva, pri čemu bi osnovni čovjekov cilj bio sjediniti se s božanstvom. Kako se svijetom brzo proširila aristotelovska ideja stvaranja svijeta, prema kojoj je Bog jedan jedini princip koji sve stvara, tako će se vrlo brzo proširiti kršćansko poimanje stvaranja svijeta u kojemu je Sin, kao druga božanska osoba, sama Riječ, što se u Ivanovu Evanđelju naziva Logos, Stvoritelj svega. Tako će se s vremenom, posebice na Zapadu, početi razvijati kršćanski misticizam, dok će se na krajnjemu Istoku širiti istočnjački misticizam najviše povezan s budizmom. Tako će se pojaviti glavna razlika između kršćanskoga misticizma, koji će iskustvo mističnoga povezivati s darom Boga koji se, na točno određen način, objavio kao Trojedinu Bog - Otac, Sin i Duh Sveti, dok će druge vrste misticizma mistične fenomene shvaćati kao fenomene koje čovjek, svojim radom i askezom te prihvaćanjem patnje, može postići sam.⁴

² Usp. X. L. Dfour, *Rječnik biblijske teologije*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1980., str. 501.

³ M. Špehar (2005). *Mistično iskustvo - mjesto susreta među kršćanima*, Bogoslovska smotra, 75(1), str. 147-165. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/24689> (datum pristupa: 17.08.2023.)

⁴ Usp, Špehar, M. (2005), *isto*, str. 147-165. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/24689> (datum pristupa: 17.08.2023.)

Suvremeni čovjek razvojem tehnike ne može pronaći odgovore na pitanja smisla postojanja, stoga ne čudi da sve više raste čežnja za mističnim iskustvom koje bi potvrdilo određena religijska vjerovanja. To se pokušava postići različitim tehnikama i metodama kojima ljudski duh teži nadilaženju tijela pri pokušaju sjedinjenja duha s Apsolutnim. Različite metode, koje se koriste da bi se ljudski duh što više zbližio s nadnaravnim, pripadaju različitim duhovnostima, stoga kršćanstvo svakako ne može privatizirati pojam misticizma i mistika nego, štoviše, pravi plodovi i značaj kršćanske mistike mogu se uvidjeti tek promatrajući mistiku holistički, u cjelini sa svim religijama.⁵

Iz ovoga se lako da zaključiti da se pojam mistike najjednostavnije može podijeliti na naravnu mistiku, kojoj bi pripadalo svako ljudsko iskustvo koje čovjeka upućuje na nadnaravno, te na nadnaravnu mistiku koja bi se mogla podijeliti na kršćansku i nekršćansku. Zanimljivo je da je kršćanska mistika jednako zastupljena kod svih kršćana pa su, tijekom različitih povijesnih razdoblja, djelovali i katolički, i pravoslavni, pa i protestantski mistici. Upravo se zato kršćanski misticizam može smatrati zajedničkim mjestom kršćana koje svoj obol može dati u ekumenskim pokretima.

*Današnji čovjek, zasićen znanostima (koje nisu donijele zemlji obećano blagostanje), čezne sve više za duhovnim. Kršćanstvo kao vrhunac duhovnosti drži mistiku, koja nije drugo za kršćanina nego dar od Boga. Kršćansku mistiku valja promatrati u zajedništvu sa sveopćim »mističnim strujanjem« u svijetu, a ne izoliranu za sebe. To, uostalom, danas više nije moguće budući da su komunikacije među ljudima trajne. Mistično iskustvo nalazi se jednako u Katoličkoj i Pravoslavnoj crkvi, kao i kod protestanata (koji su dugo vremena mistiku nijekali i omalovažavali). U raznoraznim iskustvima mistično iskustvo u kršćanstvu jedno je od veoma važnih mjesta susreta među kršćanima.*⁶

Kršćanska, a i katolička mistika, u svome su sadržaju u svemu trojstvene, i to ne samo zbog toga što je u centru Bog, koji je jedan, istobitan, ali po Osobama trojstven, nego i stoga što ova mistika na trostruk način promatra Krista, drugu božansku Osobu - kao Stvoritelja svega stvorenoga, Otkupitelja svega stvorenoga i Spasitelja svega stvorenja.⁷ Cilj je postati što sličniji Kristu i tako način postati dionikom velikoga otajstva otkupljenja svega stvorenoga. To se

⁵Usp. Henrieta Zajec, *Otac Pio iz Pietrelcine, mistik 20.stoljeća*, Hrvatska provincija sv. Jeronima franjevac konventualaca, Zagreb, 2007., str. 19.

⁶ Špehar, M. (2005), *isto*. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/24689> (datum pristupa: 17. 8.2023.)

⁷ Usp. Živan Bezić, *Kršćansko savršenstvo*, Biblioteka crkve na kamenu, Mostar, 1986., str. 17.

postiže življenjem i razmatranjem trostrukoga Kristova otkupiteljskoga čina muke, smrti i Uskrsnuća. Iz svega navedenoga kršćanski, a i katolički misticizam, može se najjednostavnije definirati kao duboko nadnaravno iskustvo koje, za razliku od nekih drugih istočnjačkih duhovnosti, nema za cilj spajanje s nekom kozmičkom energijom ili svemirom nego sjedinjenje s Presvetim Trojstvom koje će se postići preko Krista jer je On jedini posrednik između neba i zemlje, Boga i ljudi.⁸

*Kršćansko mistično iskustvo nije susret s beskonačnim svemirom ili sjedinjenje s božanskom energijom, već susret s osobnim Bogom koji se objavio kao ljubav, tj. sjedinjenje sa samom ljubavi. Budući da je Isus Krist jedini otkupitelj cijeloga čovječanstva, On je jedini posrednik između Boga i ljudi. Takvo je mistično sjedinjenje s Bogom koje je zapravo nesavršena najava blaženoga gledanja Boga u vječnosti uvijek posredovano utjelovljenjem druge osobe Presvetoga trojstva i njegovim misterijem muke, smrti i Uskrsnuća.*⁹

Posebna želja za slijedenjem Krista u životu kršćanskih mistika posebno je povezana sa željom da se pati za Krista te da se u njegovoj suotkupiteljskoj žrtvi može sudjelovati, stoga i ne čudi činjenica da su kršćanski mistici s radošću patili gledajući na to blagonaklono kao da i sami sudjeluju u otajstvu otkupljenja te svoje patnje mogu prikazivati za spas duša iz čistilišta te obraćenje grešnika.

1.3. Vrste kršćanskoga i katoličkoga misticizma

Sve vrste katoličkoga misticizma povezuje činjenica da se mistični fenomeni ne postižu vlastitim silama nego su uvijek dar dan od Boga, a samo je različit način na koji se do toga dara dolazi. Govoreći o načinima spoznaje nadnaravnoga, moguće je izdvojiti tri različita puta, tri različite mistike - apostolsku, afektivnu i spekulativnu mistiku. Ukratko će biti navedena obilježja svake od spomenutih mistika i neki mistici i njihovi fenomeni, koji se u ovome poglavlju neće posebno tumačiti, jer će o svima biti riječ kasnije, kad bude govora o mističnim fenomenima Padra Pija.

⁸ Usp. Henrieta Zajec, *Otac Pio iz Pietrelcine, mistik 20.stoljeća*, Hrvatska provincija sv. Jeronima franjevac konventualaca, Zagreb, 2007., str.19.

⁹ Henrieta Zajec, *isto*, str. 37.

Apostolska mistika, kao što govori već i naziv, vrsta je mistike u kojoj se vjernici u potpunosti predaju spoznaji i vršenju Božje volje, baš onako kako su i najranijemu razdoblju povijesti crkve to činili apostoli. Glavno je sredstvo koje se koristi u ovoj vrsti mistike razum, kao dar Duha Svetoga koji, po kontemplaciji, dolazi do spoznaje Boga i njegove volje, a nakon toga čini se sve kako bi se ta volja vršila i izvršila u životu vjernika. Za postizanje ovakva fenomena potrebna je suradnja s Kristovom milošću koja je čovjeku dana po sakramentu krštenja; samo se ona daje, a posebnim duhovnim vježbama otkriva, raste i dolazi do trenutka svoga vrhunca kada se ono što se spoznalo intelektom prenosi na osjetila kako bi se na poseban način osjetila Kristova prisutnost.¹⁰ Primjer je ovakve mistike vidljiv kod začetnika isusovačkoga reda, Ignacija Loyloskoga, koji razvio posebne duhovne vježbe utemeljene na šutnji i kontemplaciji. Najčešći su fenomeni ekstaze, radosne suze i mistična viđenja. Iako su potrebni čovjekova suradnja i napor, mistični se fenomeni ne postižu kontemplacijom koju biće postiže vlastitim naporima već kontemplacijom koja mu je ulivena.

Općenito je ulivena kontemplacija iskustvena spoznaja Boga i Božjih stvari koje sam Bog daje. Duša prima utiske iznutra ali ne po vlastitom već po izravnom Božjem djelovanju. Znači ulivena kontemplacija je promatranje Božjeg djelovanja i Božjih stvari koje se prima pasivno kao dar i ne može se izvesti vlastitim silama.¹¹

Druga vrsta katoličke mistike naziva se afektivnom mistikom. U središtu je ove mistike afektivni, osjećajni dio duše koji, zbog neopisivo velike ljubavi koju osjeća od Gospodina, ljubav uzvraća svom silinom, i to tako da s Bogom sklapa doživotni zavjet istovjetan bračnome savezu muža i žene. U fokusu su ove mistike posebni darovi Božje ljubavi koji se dobivaju na poseban način, živeći i doživljavajući Kristovu muku.¹² Za ovu se mistiku može reći da je u povijesti katoličke mistike bila najraširenija. Najčešće se očitovala u doslovnu doživljaju Kristove muke i patnje. Česti bi fenomeni bile stigme, rane koje izgledom i osjećajem boli odgovaraju Kristovima. Pritom je naglašeno iznimno sjedinjenje s Kristom, i to osjećajima. Ovoj je mistici, može se reći, najbliži upravo i otac Pio, tema ovog rada, iako ga je, zbog posebnosti i brojnosti njegovih fenomena, teško ograničiti na samo jednu vrstu mistike.

¹⁰ Usp. H. Zajec, isto, str. 28.

¹¹ H. Zajec, isto, str. 28.

¹² Usp. H. Zajec, isto, str. 29.

Naposljetku, važno je spomenuti i spekulativnu mistiku koja se, za razliku od prethodno objašnjениh mistika, ne može toliko izraziti po posebnim mističnim fenomenima jer joj naglasak nije na iskustvu nego na biti spoznaje Boga. Kad čovjek, koristeći se svojim znanjima, spozna Boga, pronalazi mir zato što je to moguće postići isključivo dušom. Spekulativni mistici, nakon što spoznaju Boga kao apsolutno dobro, čeznu za smrću jer će se tada njihova duša u potpunosti sjединiti s Gospodinom Isusom, a onda, posljedično, i s čitavim Presvetim Trojstvom.¹³ U vidu postizanja cilja ove mistike postoji pozitivan i negativan put. U pozitivnu putu Bog mora biti jedan u svojoj biti, dok se negativnim putem odbijaju sve one mogućnosti i spoznaje koje ne dovode do transcendentnoga nego čovjeka vežu za materijalni svijet. Kasnije će se iz ove mistike razviti negativna i pozitivna teologija kao *via negatio* ili *via afirmatio*, odnosno kao negativni put u teologiji kojemu je u fokusu činjenica da se Boga nikad u potpunosti neće moći spoznati, pa se time odbacuju sve one spoznaje koje se ne mogu dohvatiti razumom, dok se u pozitivnome putu dodaju sve one istine o Bogu koje se mogu spoznati. Najpoznatiji je mistik ovoga tipa Pseudo Dionizije iz 6. stoljeća. Kao i kod svake mistike kršćanstva do sjединjenja s božanskim ne dolazi vlastitim trudom nego darom od Boga, što je u ovoj mistici od Boga darovana, ulivena kontemplacija.

*U spekulativnoj mistici u dubini duše skrivena je spoznaja koja je jedno s božanskom spoznajom, a oprečna je iskustvenoj spoznaji. Ona se događa po kontemplaciji, osobito ulivenoj ne stečenoj kontemplaciji.*¹⁴

Nakon što je definiran misticizam, a posebno objašnjen onaj kršćanski, važno je naglasiti da nema mistika bez duhovnosti pa će se rad u nastavku posvetiti obilježjima kršćanske i katoličke duhovnosti, kako bi se u konačnici potvrdilo da je otac Pio ne samo istinski katolički mistik, već i uzor posvećena života za sve kršćane, a po čijim se plodovima najviše očituje svetopisamska maksima iz Evandjelja po Ivanu u kojoj Isus kaže da onaj koji vjeruje u Njega ne samo da će činiti djela koja je činio On nego i ona koju su veća od Njegovih. O ovim će plodovima najviše govoriti u završnomu dijelu rada, kad bude riječi o mističnome i čudesnome životu ovoga sveca.

¹³ Usp. H. Zajec, isto, str. 30.

¹⁴ H. Zajec, isto, str. 32.

2. Katolička duhovnost

2.1. Zajednička obilježja katoličke i kršćanske duhovnosti

Da bi se mogla uvidjeti razlika između misticizma istočnjačkih i drugih, ali i misticizma u katoličkoj duhovnosti kojoj je pripadao kapucin Sv. Padre Pio iz Pietrelcine, potrebno je prvo razložiti pojam duhovnosti općenito te navesti najvažnija obilježja katoličke duhovnosti. Upravo kako je sv. Pavao naveo da je vjera bez djela mrtva, tako bi se dalo kazati da bi i svaki katolički mistik koji bi živio svoju vjeru bez duhovnosti bio samo čovjek koji se hvali riječima hvali, a koji je daleko od autentičnosti. Već se iz ovoga može lako definirati duhovnost, i to kao način na koji ljudski duh, odnosno njegove moći duše, komunicira s apsolutnim i transcendentnim u širem značenju, a u najužem kršćanskom shvaćanju, odnosno s Bogom kao utjelovljenjem svega dobrog za čim čovjek teži. Čovjek teži za transcendentnim i postavlja pitanja o smislu, a odgovor nalazi u onome što ga nadilazi, u duhovnome, stoga biti duhovan znači pogledati u svoju unutrašnjost i uzdići se iznad sebe. Duhovni se život ostvaruje kroz duhovno iskustvo, stoga se o duhovnosti nikako o ne može govoriti kao o nekome teorijskom području već, prije svega, kao o vjeri koja je popraćena iskustvom koje se ne može shvatiti kao općenito, ljudsko iskustvo. Duhovnost, kao područje religioznog života, važno je u svim religijama, ali područje koje se posebno bavi kršćanskom duhovnošću naziva se duhovno bogoslovlje. Duhovno bogoslovlje najčešće se definira duhovnost na sljedeći način:

Duhovnost kao trajna težnja Apsolutnome i Duhovnome nije samo kršćanska pojava. Nalazi se u svim religijama. Kršćanska se duhovnost koncentrira oko osobe Isusa Krista u trojstvenom kontekstu vjere. Ona je utkana u zajednicu kršćana, stoga je uvijek eklezijalna, nikada isključivo privatna. Ukorjenjuje se u nutrini vjernika, ali se odražava u vanjskom djelovanju. Kao „ars et scientia“ kršćanska duhovnost teži stvaranju novog i duhovnog čovjeka, koji će biti slika savršenstva i svetosti samog Stvoritelja.¹⁵

Već u ovom obilježju eklezijalnosti uviđa se razlika između kršćanskih mistika i popularnih newage mistika i drugih mistika istočnjačkih religijskih praksi koji često organiziraju duhovne seminare koje bogato naplaćuju i održavaju u svrhu vlastite promidžbe, dok kršćanski i katolički mistici svoja mistična iskustva koriste, ne za vlastitu dobit, bilo

¹⁵ Živan Bezić, *Kršćansko savršenstvo*, Biblioteka crkve na kamenu, Mostar, 1986., str. 37

materijalnu bilo koju drugu, nego na korist izgrađivanja zajednice kao mističnoga tijela Kristova, šireći svoje mistične darove po uputama kakve je Krist dao u Matejevu evanđelju :

U ono vrijeme Isus reče apostolima: „Putem propovijedajte približilo se kraljevstvo nebesko! Bolesne liječite, mrtve ukrašujte, gubave čistite, zloduhe izgonite! Besplatno primiste, besplatno dajte! Ne stječite zlata ni srebra ni mjedi sebi u pojase, ni putne torbe, ni dviju haljina ni obuče, ni štapa. Ta vrijedan je radnik hrane svoje. (Mt 10, 7-11)

U ovim riječima vidi se temelj kršćanskoga djelovanja, čija je bit da se za svako dobro djelo, koje se učini, ne smije tražiti materijalnu nagradu nego istovjetnost djelima koja je Krist činio, stoga se može zaključiti da je kršćanska i katolička mistična duhovnost duhovnost u čijemu su središtu Krist i njegove riječi, a nikako materijalna korist, vlastita slava ili senzacija. Kršćanski misticizam počiva na darovima Duha Svetoga, za razliku od drugih, istočnjačkih fenomena, gdje se mistična iskustva postižu vlastitim naporom i trudom. Kod kršćanskih, posebice katoličkih, mistika u središtu su darovi koji se dobivaju po sakramentima koji se kasnije razvijaju uz milost Božju. Iz toga se može zaključiti da je katolička duhovnost teocentrična jer se u središtu njezina djelovanja nalazi Bog, na grčkome jeziku *Theos*. Bog, koji se već objavio čovjeku u drugoj božanskoj osobi, Isusu Kristu, koji, djelotvornom snagom Duha Svetoga, sve obnavlja, sve održava i nanovo stvara. U istočnjačkim religijskim praksama u središtu se nalazi čovjek koji pokušava tragati za Bogom, a pritom ne znajući ništa konkretno o božanstvu koje teži pronaći. Za razliku od katoličanstva, koje svoju duhovnost crpi na danoj božanskoj objavi u Svetome pismu, istočnjačke i druge prakse svoju duhovnost temelje na antropocentrizmu, pojmu koji dolazi od grčke riječi *anthropos*, što na grčkome označava čovjeka u kojemu je središte, čovjeka koji želi pronaći Boga po vlastitoj mjeri. Tako su, osim eklezijalnosti, u kojoj je autentično mistično iskustvo od Boga dano za korist zajednice, teocentričnost i kristocentričnost sljedeće bitne razlike između kršćanske, katoličke, i istočnjačkih te drugih mističnih duhovnosti. Kristocentričnost nalaže da kršćanski mistici nadnaravna iskustva i darove koriste Kristu na slavu.¹⁶ Naime, sve što se čini mora biti u skladu s Kristovim naukom kako bi korištenje darova dovelo Kristu i druge te kako bi se, na kraju, u vječnome životu svi zajedno sjedinili s Kristom. Kristocentričnost u katoličkoj liturgiji najviše se odražava u riječima „s Kristom, po Kristu i u Kristu“, pri čemu se naglašava da je Krist početak vječnoga saveza s ljudima koji više nikada neće biti uništen. Najveća razlika između kršćanske duhovnosti i ostalih različitih shvaćanja Boga vidljiva je u trojstvenome poimanju

¹⁶ Živan Bezić, *isto*, str. 56.

Boga. Premda je Bog jedan, a kršćanstvo monoteistička religija, ono naučava da je Bog trojstven iako istobitan, ali različit u trima osobama. Tako se dolazi do najbitnije značajke kršćanske i katoličke vjere – one da je ona trojstvena. Cilj je svakoga kršćanina sudjelovati u Kristovu božanstvu, gledati Boga licem u lice onakvim kakav On uistinu jest, a da bi se to postiglo, potrebno je živjeti kršćanske vrline - vjeru, a, iznad svega – ljubav, i to kako bi se postiglo blaženo zajedništvo s Kristom, to jest odnos s Kristom kakav On već ima u životu u trojstvu, živeći s Ocem i Duhom Svetim.

*Christian spirituality is therefore a participation in therefore a participation in the mystery of Christ through the interior life of grace, actuated by faith, charity, and the other Christian virtues. The life that the individual receives through participation in Christ is the same life that animated the God-man, the life that the Incarnate Word shares with the Father and Holy Spirit, it is therefore, the life of God in the august mystery of Trinity. Through Christ, the spiritual life of the Christian is eminently Trinitarian*¹⁷

Potrebno je još naglasiti da se katolička duhovnost odlikuje u različitim crkvenim redovima čija se pravila svode na isključivo nasljedovanje Krista, dok u drugim praksama nema točno određena načina nasljedovanja božanstva nego svaki čovjek može, na različit način, shvaćati pojam božanstva i potrebe da se život uskladi s njime. Ovdje će biti nabrojani samo najvažniji crkveni pokreti i njihova pravila življenja nasljedovanja Krista, ali sve ih povezuje ljubav prema Kristu.

2.2. Najpoznatiji pravci katoličke duhovnosti

Glavni plodovi ove duhovnosti vidljivi su u doprinosu franjevacu, isusovacu, dominikanacu, benediktinacu, karmelićanu te salezijanacu kao crkvenih redova, ali, u novije vrijeme, i pokreta Opus Dei. Franjevačka duhovnost, kojoj je pripadao i Padre Pio, u središte duhovnosti stavlja pravilo koje je utemeljio sveti Franjo riječima:

*Održavati sveto Evanđelje Gospodina našega Isusa Krista živeći u poslušnosti, bez privatnog vlasništva i u čistoći.*¹⁸

Ukratko, govoreći o ovom načelu, može se reći da se njihova duhovnost svodi na nasljedovanje Kristova zemaljskoga života i poslanja, od poniznosti njegova rođenja do brige

¹⁷ Jordan Aumann, *Spiritual Theology*, Our Sunday Visitor, Huntington, 1980., str. 27.

¹⁸ Preuzeto s <https://hkm.hr/duhovnost/sedam-puteva-katolicke-duhovnosti-koja-od-njih-vam-je-najbliza/> (preuzeto 17.8..2023.)

za siromašne i njegova propovijedanja Božje vladavine, pa sve do njegova kraja koji se očitovao u posebnoj ljubavi iskazanoj u mucu na križu. Brojni su franjevci tijekom povijesti bili mistici, a ovdje će se navesti samo najpoznatiji, kao što su sv. Franjo Asiški, sv. Klara, sv. Antun Padovanski, pa sv. Padre Pio koji je pripadao kapucinima kao najstrožemu redu franjevacu.

U središtu je isusovačke duhovnosti kontemplacija na djelu, to jest metoda razlučivanja nazvana duhovnim vježbama. Sveti Ignacije Loyolski, utemeljitelj reda, spojio je meditaciju, molitvu i kontemplaciju. Dominikanci, koje je utemeljio sv. Dominik, u središtu svoje duhovnosti stavljaju naglasak na propovijedanje i proučavanje Evanđelja. Jedan od najpoznatijih dominikanaca bio je poznati crkveni naručitelj, teolog i filozof sv. Toma Akvinski. Benediktinci su bili najstariji osnovani monaški red na Zapadu koji je još u 6. stoljeću razvio jednostavnost kršćanskoga nasljedovanja koja se sastoji u poznatome pravilu „Ora et labora - moli i radi“.

Uobičajene prakse za benediktince redovito su recitiranje psalama u različitim vremenskim razmacima u danu, čitanje svetih spisa kroz proces lectio divina te privatna meditacija, a sve u svrhu priklanjanja uha srca i života za Boga sama.¹⁹

Najpoznatiji su benediktinci bili sveti Bernard iz Clairvauxa, sv. Petar Damjan, sv. Anzelmo i dr.

Karmelićani, za razliku od ostalih crkvenih redova, nemaju određenoga utemeljitelja nego su se razvijali poput drugih asketa živeći oskudnim pustinjačkim životom koji su počeli utvrđivati na Karmelu, planini u Izraelu po kojoj su dobili ime. Kao i franjevci karmelićani su tijekom vremena dali brojne poznate katoličke mistike, poput sv. Ivana od Križa, sv. Terezije Avilske i sv. Terezije iz Lisieuxa.

Salezijanci su red koji je utemeljio sv. Franjo Saleški, a potječu iz 16. stoljeća. Središte su njihove duhovnosti vrline kojima se nasljeđuje Krista na ispravan način.

Te su vrline uključivale stvari poput iskrenosti, prihvaćanja, velikodušnosti, poniznosti, nježne snage, ljubavnosti, strpljivosti, jednostavnosti, slobode duha, unutrašnjosti, radosnog optimizma, hrabrosti, prihvaćanja i upravljanja.²⁰

¹⁹ Preuzeto s <https://hkm.hr/duhovnost/sedam-puteva-katolicke-duhovnosti-koja-od-njih-vam-je-najbliza/> (preuzeto 17.8.2023.)

²⁰ Preuzeto s <https://hkm.hr/duhovnost/sedam-puteva-katolicke-duhovnosti-koja-od-njih-vam-je-najbliza/> (preuzeto 17.8.2023.)

Najpoznatiji salezijanac bio je sv. don Ivan Bosco.

Opus Dei – djelo Božje - moderni je katolički pokret usmjeren prema životu u sekularnome svijetu. Za razliku od drugih crkvenih redova ovaj pokret u sebi nema neko posebno pravilo nego za cilj ima živjeti sveto u svim područjima ljudske djelatnosti načinom da sve što se radi ima za cilj proslaviti Boga.

Iako se navedeni pokreti u razlikuju, sve ih obilježava isti glavni cilj, a to je ljubav i nasljedovanje Isusa Krista, stoga se bez sumnje može reći da se kršćanska i katolička duhovnost sastoje u kristocentričnosti, s tim da se katolička duhovnost od ostalih kršćanskih sljedbi razlikuje po navedenim crkvenim pokretima koji su svojstveni samo katolicizmu.

Kada su navedene eklezijalnost, teocentričnost i kristocentričnost, kao glavne razlike između kršćanske mistične duhovnosti i drugih istočnjačkih mističnih sljedbi, navest će se ostala razlikovna duhovna obilježja koja su svojstvena isključivo katoličkim misticima, kakav je bio i Padre Pio, kojim će se detaljno baviti u ovome radu.

2.3. Specifična obilježja katoličke duhovnosti

Kada se govori o karakteristikama duhovnosti, koje su posebno vidljive u katolicizmu, na prvome se mjestu može reći da je katolička duhovnost, osim kristocentrična, teocentrična i eklezijalna, posebno marijanska - gaji posebnu ljubav prema Blaženoj Djevici Mariji.²¹ Gotovo da ne postoji katolički svetac koji nije svakodnevno molio Gospinu krunicu. Na takav način, ne samo da su Marijine molitve bile u središtu duhovnoga života nego se Mariji uvijek davala posebna moć zagovorne molitve, vjerujući da ono što Marija zatraži od Isusa, kao jedinoga posrednika između neba i ljudi, Isus, kao njezin sin, ne može odbiti upravo iz poslušnosti. Osim brojnih molitava i pobožnosti koje su upućene Mariji potrebno je naglasiti da je marijanska duhovnost ujedno i svetopisamska, tj. da ima temelj u Svetome pismu, s obzirom na to da se u knjizi Otkrivenja jasno opisuje Marija kao žena od početka odabrana da Sotoni zgazi glavu te mu tako zada posljednji udarac. Marija je ne samo Majka Božja nego i majka koja tješi jer je i sama prošla neizmjernu bol gledajući patnje svoga sina, stoga je i sv. Padre Pio poslije svakog mističnog iskustva susreta sa Sotonom ili iskustva boli, patnje, uvijek imao ukazanja Gospe od milosti koja bi ga tješila dajući mu snagu. Kada se govori o

²¹ Živan Bezić, *Kršćansko savršenstvo*, Biblioteka crkve na kamenu, Mostar, 1986., str. 29.

katoličkome misticizmu, ljubav i posebno posvećenje Mariji vidljivi su od početka postojanja franjevačkih mistika, stoga i ne čudi da je sv. Franjo Asiški posebno štovao Mariju kao uzor vjere i savršen primjer prihvaćanje Božje volje.

*Franjo Asiški svetac svog vremena, kao vjerni i poslušni sin Crkve, prihvaćao je i ispovijedao sve ono što je Katolička crkva njegova vremena učila o BD Mariji kao poseban uzor vjere. No, on je, s druge strane, u sebi imao iznimnu osjetljivost, izniman osjet (sensus fidei) za sve ono što je percipirao kao Božje, a time i BD Mariju. Isusovu Majku obasipao je kako piše njegov biograf, neizrecivom ljubavlju, njoj je molio posebne pohvale, upravljao prošnje, prikazivao osjećaje, koliko to i kako to ljudski jezik ne može izraziti.*²²

S obzirom na to da je sv. Franjo Asiški bio jedan od prvih mistika Crkve, vidljivo da je katoličkim mistikom nemoguće postati ako se ne gaji posebna pobožnost prema Blaženoj Djevici Mariji. Ova stavka bitno razlikuje Katoličku duhovnost od ostalih, posebno protestantskih sljedbi koje, ne samo da nemaju pobožnost prema Blaženoj Djevici Mariji nego ju smatraju običnim ženom. Padre Pio, kao i svi katolički mistici, ne samo da je gajio posebnu pobožnost prema Blaženoj Djevici Mariji nego je često pozivao subraću i sve vjernike da svakodnevno mole Gospinu krunicu te je ostao zapamćen po svojoj izjavi kojom naglašava da kad bi se svi barem jednom skupili i *sabrano* izmolili krunicu s vjerom, cijeli bi svijet bio spašen i odmah bi zavlдалo Božje kraljevstvo na Zemlji. Također, tvrdio je da ne postoji milost koja se krunicom ne može izmoliti pa je poznato da je često imao viđenja Majke Božje, a i da ju je sam nazivao Gospom od Milosti.

Govoreći o ulozi Majke Božje u životu Katoličke crkve i mistične duhovnosti, valja napomenuti da ova stavka ima temelja, ne samo u Svetome pismu nego i u tradiciji crkve zato što je Marija jedina osoba, osim triju božanskih osoba i dogme o Papinoj nezabludivosti, ona o kojoj su se donosile dogme. Poznate su tako dvije dogme o njezinu bezgrešnome začecu i slavnome uznesenju. Ova posljednja, za razliku od one bezgrešnome začecu, nema izravna spomena u Svetome pismu, no to ne znači da nije autentična jer i Isus u Ivanovu evanđelju govori da će poslati Duha Svetoga koji će ljude uvesti u cijelu istinu. Bez ulaženja u posebna tumačenja ovih riječi može se lako zaključiti da će, osim Svetoga pisma, punu istinu vjere donositi pape i biskupi, nadahnuti Duhom Svetim, kojima je dana posebna vlast o otpuštanju grijeha. Drugi vatikanski koncil razriješio je sve dvojbe, ako je koja postojala, o Marijinoj važnosti u životu vjernika tako da dogma o uznesenju Blažene Djevice Marije, koja je papinska

²² Mladen Parlov, *Stella maris, s Marijom na putu*, Crkva u svijetu, Split, 2019., str. 45.

dogma, nikada tijekom povijesti Crkve nije bila sporna. Naime, crkvena ju je tradicija oduvijek zastupala, samo je bilo potrebno vrijeme da se jasno izrekne.

U govoru o BD Mariji redovito se naglašavaju dvije njezine privilegije, njezino bezgrješno začće te uznesenje na nebo. Podsjetimo da su to dvije novije dogme Katoličke Crkve. Marijino bezgrješno začće dogmom je proglasio papa Pio IX. Bulom Inefabilis Deus. 8.12.1854. a dogmu Marijina uznesenja dušom i tijelom u nebesku slavu proglasio je papa Pio XII. Bulom munificentissimus Deus 1.11.1950. No u oba slučaja radilo se o dugom razvojnom putu spomenutih dogmi te je crkveno učiteljstvo svečano proglasilo ono što je Crkva u cjelini već stoljećima vjerovala, naučavala i svečano slavila.²³

Iz ovoga je jasno da nije moguće govoriti o autentičnoj katoličkoj duhovnosti, a da se ne moli i ne štuje Marija. Iz ovih dviju dogmi proizlazi još jedna bitna stavka katoličke duhovnosti. Ona je strogo eklezijalna jer je u cjelini podvrgnuta prosudbi Crkve Papi kao vrhovnoga poglavara, vjerujući da on ne može pogriješiti kada se govori o pitanjima morala i vjere *ex chatedra*. Ova značajka katoličkoga misticizma posebno se očitovala u životu Padra Pija zato što ga je i sam papa nekoliko puta istraživao pa su mu bile izrečene privremene suspenzije dok su njegovi mistični fenomeni bili pod istragom. No, unatoč svemu, otac je Pio, iako je nepravedno nekoliko puta bio pod istragom, a onda i suspendiran, prihvaćao papine odluke, pokazujući poslušnost Svetome ocu o čemu će se u radu pisati kada bude govora o kriterijima autentičnoga misticizma.

No, to nikako ne znači da se katolički misticizam zaustavlja samo na marijanskoj pobožnosti. Osim što je znao nekada izmoliti i više od desetak krunica dnevno, Padre Pio nikada nije propuštao sakramentalni život, svakodnevno predvodeći svete mise s posebnim naglaskom na euharistiji. Euharistija je od iznimne važnosti za život svih katolika, pa tako i katoličkih mistika. Kao takva ona ne samo da je spomen čin Kristove muke, smrti i uskrsnuća nego je i posadašnje svih onih učinaka koje je Kristova žrtva na križu iznjedrila. Ova bitna oznaka katoličke duhovnosti ujedno je i najvažnija, posebice ako se uzme u obzir da je čovječanstvo spašeno žrtvom Kristova tijela i krvi, a ne molitvom. Krist je sebe dao kao otkupninu za mnoge, spasiivši tom žrtvom sve ljude, stoga valja naglasiti da spasenje katolika nije moguće bez ovoga središta katoličke duhovnosti. Pisac Ivanova evanđelja nedvosmisleno to potvrđuje:

²³ Mladen Parlov, *isto*, Split, 2019., str. 53.

Zaista, zaista, kažem vam, ako ne jedete tijela Sina Čovječjega i ne pijete krvi njegove, nemate života u sebi. Tko jede moje tijelo i pije moju krv, ima život vječni, i ja ću ga uskrisiti u posljednji dan. Jer tijelo je moje uistinu jelo i krv je moja uistinu piće. (Iv 6, 52-59)

U ovome se otajstvu krije glavni misterij katoličke duhovnosti, pa samim time i život katoličkih mistika. Dok u istočnjačkim religijama čovjek mora kontemplacijom sam tražiti Boga, u katolicizmu se Bog otkriva i daruje u otajstvu euharistije, sklapajući s čovjekom novi i vječni savez. U ovoj značajki katoličke duhovnosti i misticizma najbolje se izrazila pobožnost, ali i autentičnost Padra Pija kao mistika - poznato je, naime, da su njegove mise i euharistijska slavlja ponekad znali trajati i duže od tri sata.

Ovo presveto otajstvo ne samo da se spominje Isusove muke i smrti nego je to i radost uskrsnuća te ufanje da će ljudi, pomoću ovoga Presvetoga Otajstva, postati dionicima Kristova božanstva kad budu s njime sjedinjeni u vječnoj slavi gledajući ga licem ulice, što i jest cilj kršćanstva.

Jedan od neizostavnih efekata ovog sakramenta Euharistije jest i postizanje vječne slave. Naime, Euharistija nije samo komemoracija Kristove muke i smrti, nego je u njoj proslava i njegova uskrsnuća i navještaj nebeske proslave. Stoga, primajući u ovom sakramentu cjelovitog Krista, začetnika svake milosti, primamo onda i Krista uskrsloga i u nebu proslavljenoga, a time i adekvatne efekte koje milost Božja proizvodi u čovjeku.²⁴

Kao što je već rečeno, upravo u ovome otajstvu euharistije dolazi do izražaja osnovno obilježje katoličke duhovnosti - teocentričnost u kojoj se Bog pokazuje čovjeku, a čovjeku je dovoljno da bude ponizan da bi susreo Boga, kako će reći i sveti Toma Akvinski, poznati crkveni naučitelj i filozof. Bog pun tolike ljubavi pokazuje se čovjeku pokazan u maloj hostiji na tako misteriozan, ali opet jedostavan način, pri čemu su čovjeku, da bi se sjedinio s božanstvom, dovoljni poniznost i iskreno klanjanje kao izraz strahopoštovanja. I to ne s nekim imaginarnim, nepoznatim božanstvom kakvo već neki istočnjački gurui naučavaju, nego Bogom koji se čovjeku objavio kao neizmjereno dobro i ljubav.

Najveći duhovni i intelektualni čin i stav koji čovjek može zauzeti pred tim otajstvom jest klanjanje, budući da se u maloj hostiji skriva pravi i živi Bog, kako kaže Toma da se pod prilikama kruha i vina nalazi tajni, skriveni Bog. Pred tom činjenicom normalno je da staje

²⁴ Ivan Bodrožić, *Euharistija - od povijesti do vječnosti*, Glas Koncila, Zagreb, 2002., str. 373.

ljudsko srce i pamet, i da se duboko pokloni, ne samo zbog poniznosti na koju se odlučila božanska veličina nego zato što je to učinjeno iz ljubavi. ²⁵

Nakon navedenoga, daljnji je cilj prikazati kako je čitav život sveca i mistika oca Pija bio protkan upravo ovim obilježjima katoličke duhovnosti, no, prije nego se pokaže autentičnost njegova misticizma, spomenut će se najpoznatiji mistični fenomeni ovoga sveca koga često, zbog mnogobrojnih plodova njegove mistične duhovnosti, brojni njegovi biografi nazivaju mistikom za sva vremena.

3. Otac Pio - autentični katolički mistik uzor svih kreposti

3.1. Najpoznatiji mistični fenomeni oca Pija

Katolički mistici često su u svome duhovnom razvoju imali i duhovni autoritet, želeći postići upravo vrline koje ga krase. Jedan od najpoznatijih mistika u povijesti kršćanstva, a sigurno najpoznatiji mistik 20. stoljeća, bio je Padre Pio. Volio je patnju i s radošću gledao na nju, smatrajući da će se mnoge duše spasiti ako svoju patnju prikaže kao žrtvu Bogu. Od njegova rođenja majka je ovoga sveca cijeli njegov život posvetila sv. Franji Asiškome, poznatome mistiku i stigmatiku koji je posebnu ljubav i pažnju pridavao Kristovoj patnji i mucu, stoga ne čudi da će upravo patnja i kontinuirano razmatranje Kristove muke biti tijekom čitava njegova ovozemaljskoga života u njegovu središtu. Ovaj fenomen naslijedio je od svoga uzora, sv. Franje, koji je na poseban mističan način doživljavao Kristovu muku, ljubeći raspetog Isusa.²⁶

Govoreći o značaju ovoga sveca mistika, najbolje je navesti riječi kojima je sam pokušao objasniti tolike nadnaravne sposobnosti koje su urodile tolikim velikim duhovnim plodovima. Na pitanje zašto mu je Bog dao toliko posebnih darova ovaj ponizni fratar mirno je odgovorio da je samome sebi misterij.²⁷

²⁵ Ivan Bodrožić, isto, str. 143.

²⁶ Usp. D. Patafta (2018). *Muka i križ Isusa Krista u spisima Franje Asiškoga i izabranih franjevačkih teologa, propovjednika i mistika, Bogoslovska smotra*, 88 (1), str. 73-102. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/200753> (datum pristupa: 18.08.2023.)

²⁷ Usp. Renzo Alegri, *Padre Pio Čovjek nade*, Figulus, Koprivnica, 2019. str. 2.

Govoreći o Padru Piju, bez ikakva se pretjerivanja može reći da gotovo nije postojao mistični fenomen koji se nije aktualizirao u njegovu životu, no zbog potreba sažetosti ovoga rada navest će se samo najbitniji.

3.1. Stigme

Prvi, i najčešće vidljiv, te jedan od najvažnijih mističnih fenomena u životu oca Pija jesu stigme. Riječ dolazi od grčkog pojma *stigma* što bi u slobodnome prijevodu značilo znak, ranu ili biljeg. Kada se govori o ovome mističnom fenomenu, odmah je potrebno naglasiti da osoba ne može taj dar kontrolirati nego se taj fenomen manifestira tek kad Božja volja odluči ili dopusti. Za razliku od nekih parapsiholoških fenomena, koji se mogu postići snagom uma i sugestije, ovaj fenomen nije moguće postići na autentičan način kako ga je Krist imao. Dakle, mjesta se rana moraju poklapati s mjestima gdje je Krist bio ranjavan, a to su glava, čelo, ruke i noge, ali točno na mjestima gdje su bili zabijeni Isusovi čavli. Stigmom je moguće imati na područja blizine srca, tj. boka, gdje je Isus bio proboden kopljem. Osim što se znaju točna mjesta na kojima se nalaze, karakteristično je vrijeme kada se stigme manifestiraju. To uglavnom mora biti blagdan koji je posebno povezan s Kristovom mukom, kao što je Veliki petak ili trenutak svete mise kada se spominje prolivene krvi Kristove.²⁸

Osoba koja dobije stigme ne odlučuje o vremenu trajanja i trenutku kada one nestaju. Tako je, tijekom povijesti, bilo vremenski kraćih stigmatika, poput sv. Franje koji svete Kristove rane nosio nekoliko godina, do, primjerice, sv. Pija koji je, kada je po drugi put dobio stigme, iste nosio sve do dana prije smrti. Kada je u pitanju Padre Pio, ne samo da su se njegove stigme podudarale s mjestima Kristovih rana nego su, umjesto gnojenja, njegove rane širile neopisivo ugodan miris koji je najčešće podsjećao na ruže ili neko drugo cvijeće. Upravo se taj miris, koji se često širio prostorijama samostana u kojemu je otac Pio živio, ne može znanstveno objasniti jer se on nije uvijek vezao samo za mjesta na kojima je otac Pio boravio nego se isti miris, kao znak uslišane molitve, često pojavljivao na mjestima gdje su boravili ljudi koji su zazivali pomoć u molitvama oca Pija još za vrijeme njegova života.²⁹

²⁸Usp. Kusić, Ante. *Parapsihologija u svjetlu znanosti i teologije* (II), *Crkva u svijetu* 17, br. 3 (1982): 220.-231. <https://hrcak.srce.hr/89957> (datum pristupa 6.9.2023.)

²⁹ https://www.youtube.com/watch?v=05JyRm6caxc&ab_channel=StopamaPadrePija (datum pristupa 18.8.2023.)

3.1.2. Čitanje srdaca ili kardiognoza

Teološki izraz kardiognoza dolazi od grčkih riječi *kardion*, što znači srce, te *gnosis*, što znači spoznaja, dakle, u slobodnome prijevodu, znači spoznaju srca. Ovaj fenomen bio je tijekom povijesti katoličkoga misticizma zastupljen kod velikoga broja svetaca, kao dar da se pročita unutarnje stanje duše, misli koje osoba u nekome trenutku ima, bez obzira na to vidi li mistik tu osobu prvi put u životu. Ovaj se fenomen najčešće manifestirao u svetoj ispovijedi, i to kad bi pokornik ili nešto prešutio ili namjerno nešto slagao. Sveci s ovim darom znali su da osoba laže, a često bi znali čak i točan datum i mjesto počinjenja grijeha koji se pokušava zataškati. Poznato je da su ovaj dar, osim sv. oca Pija, imali sveti Ivan Maria Vianney i hrvatski svetac Leopold Mandić.³⁰ Otac Pio ovaj bi dar često koristio tijekom ispovjedi, što je rezultiralo time da su se mnogi ljudi počeli, ne samo iskreno ispovijedati nego su se i u potpunosti obratili. Dokaz je to kako je Pio uistinu bio istinski karizmatik, odličan ispovjednik, o čemu svjedoči i činjenica da se za ispovijed kod njega čekalo na red i po četiri tjedna.

Tako i primjerice prilikom ispovjedi jednog oholog grješnika koji je lažno tvrdio da se ispovjedio prije nekoliko dana, i tada je Padre Pijo zaurlao na njega govoreći moraš početi nabrajati svoje grijeha od 1936. godine otkada si se i zadnji put ispovjedio. Prilikom poticanja da se spomenuti grješnik sjeti svih grijeha u ovoj knjizi zapisane su genijalne riječi ovoga sveca koje bi morale vrijediti za svakog grješni: „Obična si kukavica ako si imao hrabrosti uvrijediti Isusa a onda se bojiš priznati grijeha koje već Isus zna.“³¹

Iz ovoga se odlomka točno vidi kako se ovaj dar koristio, ne samo da bi ispovijed bila iskrena nego i da bude poseban poticaj grešniku da se obrati i približi Isusu.

3.1.3. Bilokacija

Bilokacija je fenomen posebno poznat u Katoličkoj crkvi, fenomen koji označava pojavu kada Bog, zbog posebnih razloga svoje volje, svecima daje mogućnost da budu na dvama mjestima u isto vrijeme.³²

³⁰Usp., isto, str. 220.-231. <https://hrcak.srce.hr/89957>

³¹ Renzo Alegri, *Padre Pio Čovjek nade*, Figulus, Koprivnica, 2019. str. 57.

³² Usp. *Katolička enciklopedija*, 1913., str. 171.

Ovaj je fenomen kod oca Pija bio najčešće korišten, o čemu svjedoče mnogobrojni zapisi ljudi koji su potvrdili da su imali iskustvo kada im je otac Pio osobno pomogao. Ti zapisi dolazili su iz različitih dijelova svijeta iako je poznato da je otac Pio nakon ulaska u samostan u San Giovanni Rotonda fizički nije napuštao mjesto samostana gotovo sve do kraja svojega života. Ovaj fenomen Bog daje samo onim ljudima koji su osobito uvježbani u krepostima, a dar služi isključivo kao pomoć drugima. Najpoznatiji je primjer Piova korištenja ovoga dara trenutak spašavanja vlastitoga samostana koji su trebale bombardirati savezničke snage za vrijeme Drugog svjetskog rata. U njihovu je planu bilo uništiti samostan u kojemu je Padre Pio živio. U tome su trenutku piloti, koji su trebali ispustiti eksploziv na zadanu metu, u zraku ugledali nepoznata fratra kako odbacuje rukom zrakoplove koji neobjašnjivo mijenjaju smjer, što im je onemogućilo izvršenje zadatka. Zapovjednik ovih pilota bio je uvjeren da su priču izmislili sve dok se i sam nije uvjerio u istinitost pričanja na isti način. Nakon završetka rata taj je zapovjednik odlučio potražiti fratra koji je spriječio njegov napad pa je tako ubrzo upoznao Padra Pija. Nedugo nakon njihova susreta obratio se s protestantizma na katoličanstvo.³³ Ovi događaji pokazuju da su ovakvi mistični fenomeni dani, ne za korist oca Pija nego za obraćenje i dobro drugih.

3.1.4. Transverberacija

Transverberacija mistični je fenomen koji se najkraće može opisati kao posebna vrsta boli koja je, iako se osjeća kao bol na duševnoj razini, istovremeno popraćena neobičnom ugodom i posebnim osjećajem Božje blizine koja se može opisati kao svojevrsno kratkotrajno blaženstvo. Ovu su pojavu mistici najčešće opisivali kao iskustvo u kojemu su imali viđenje i osjećaj kao da im anđeo kopljem probada srce, ali to im ne bi nanijelo fizičku bol nego bi otvorilo srce da na poseban način iskusi Isusovu ljubav.³⁴ Taj je osjećaj toliko intenzivan da osoba ne bi mogla poželjeti da trenutak prestane. Otac Pio to je iskustvo opisao sljedećim riječima:

Kada sam u svom duhu vidio nebesku osobu poput anđela, iznenada me ispunio strah. On je u svojoj ruci držao neku vrstu oružja, poput vrlo dugačke oštrice zašiljenog vrha iz koje

³³ Usp. Renzo Alegri, *Padre Pio Čovjek nade*, Figulus, Koprivnica, 2019., str. 21.

³⁴ Usp. Henrieta Zajec, *Otac Pio iz Pietrelcine mistik 20.stoljeća*, Hrvatska provincija sv. Jeronima franjevača konventualaca, Zagreb, 2007., str. 54.

*je, čini se, izlazila vatra. U isti mah kako sam sve ovo vidio, osoba je svom svojom silom gurnula oružje u moju dušu.*³⁵

Nedugo nakon opisanoga događaja otac Pio primio je trajne stigme koje će nositi sve do dana prije nego će umrijeti, gotovo 50 godina. Ovo je iskustvo toliko otvorilo mistikovo srce da, od toga trenutka, kad je na izniman način osjetio Božju blizinu, pa sve do kraja života, izražavao i pokazivao neopisivu ljubav prema svim ljudima, a koju je najjednostavnije opisati njegovim riječima.

*Čim umrem zamolit ću Gospodina ako je ikako moguće da budem na vratima raja i tamo ne uđem sve dok moja posljednja duša osoba koje tražile i koje će tražiti moju pomoć prije mene ne uđu u vječno zajedništvo s Gospodinom.*³⁶

3.1.5. Duša žrtve ili *Victim Soul*

Duša žrtve jest fenomen koji govori o posebnoj duši, od Boga odabranoj da sve svoje patnje, koje Bog daje, može prikazati kao žrtvu za spas drugih duša. Po ovome je fenomenu otac Pio bio iznimno poznat. Od Boga je dobivao milosti da Mu kao žrtvu može prinijeti, ne samo vlastite nego često i patnje drugih ljudi koje je preuzimao na sebe.³⁷

Poznato je, među svjedočanstvima koja su ostala iza Padra Pija, da je tako, koristeći ovaj posebni dar, spasio jednoga svećenika koji mu je došao na ispovijed, a koji je bolovao od terminalnoga stadija raka. Otac Pio, koji je, kao što je već rečeno, imao dar čitanja srca, odmah je znao od čega svećenik boluje. Koristeći iznimnu blizinu koju je imao pred Bogom, zamolio je iskreno Gospodina da njegovu patnju i bolest preuzme na sebe, posebno da iskusi fizičke boli tako da to prikaže kao vlastitu žrtvu jer je znao da od toga umrijeti, s obzirom na to da mu je Gospodin, prije svih mističnih fenomena koje mu je darovao, objavio točan datum smrti. Tako je svećenik ozdravio.³⁸

³⁵ Henrieta Zajec, *Otac Pio iz Pietrelcine mistik 20.stoljeća*, Hrvatska provincija sv. Jeronima franjevacu konventualaca, Zagreb, 2007., str. 59.

³⁶ Preuzeto s https://www.youtube.com/watch?v=atlcR-e18Tw&ab_channel=StopamaPadrePija (datum pristupa 19.8.2023.)

³⁷ Usp. s <https://medjugorje-news.com/znete-li-sto-je-pacenicka-dusa-ili-dusa-zrtve/> (datum pristupa 20.8.)

³⁸ Ripabottoni, Alessandro, *Otac Pio iz Pietrelcine: cirenac svih nas*, Crodux, Zagreb, 1998., str. 47.

Postoje, također, brojna svjedočanstva koja potvrđuju plodove ovoga fenomena, npr. spašavanje duša iz čistilišta. Naime, otac bi Pio vidio kako se neka osoba, u duhovnome, a ne u tjelesnome obliku, radosno penje u visine.

Govoriti o određenim svetim pojedincima koje zajednički nazivamo „žrtvene duše“ vodi nas na područje koje mnogi kršćani često ne razumiju: otkupiteljsku snagu ljudske patnje. Duša žrtve je pojedinac kojeg je Bog izabrao da podnese fizičku a ponekad i duhovnu, patnju koja nadilazi normalno ljudsko iskustvo. Duša žrtve dragovoljno prihvaća ovu jedinstvenu i tešku misiju prinošenja svoje boli za spasenje drugih. ³⁹

Tako se može reći da je sv. otac Pio bio suučesnik u Kristovoj otkupiteljskoj žrtvi. Ovaj svetac imao je i mnogobrojne druge mistične fenomene, ali ovi su objašnjeni jer se na njima, po plodovima, vidi autentičnost.

Sve je spomenute fenomene oca Pija moguće podijeliti u dvije osnovne skupine: one koje su mu bili darom radi obraćenja grešnika, poput čitanja srca ili kardiognoze te bilokacije te na fenomene po kojima je otac Pio spašavao duše, bilo žive bilo one iz čistilišta, prikazujući svoju patnju kao žrtvu Bogu. Ovoj skupini pripadaju fenomeni stigmi, transverberacije i žrtvovane duše. Otac Pio imao je od Boga dane i brojne druge mistične fenomene i darove, kao što su: levitacija, predosjećanje, predviđanje budućih događaja, proroštva, dar ozdravljenja, dar ekstaze, dar razlučivanja duhova te mnoge druge. O ovim fenomenima bit će govora kada se bude pisalo o pozitivnim duhovnim plodovima mističnoga života ovoga sveca.

3.2. Kriteriji za utvrđivanje autentičnoga misticizma u katoličkoj duhovnosti

U ovome će se poglavlju prikazati osnovni kriteriji za razlučivanje autentičnoga misticizma u katoličkoj duhovnosti kako bi se ustvrdilo da je otac Pio uistinu u svemu mističnome bio istinit. Prvi fenomen koji će se analizirati jest mistični fenomen stigmi, s obzirom na to da je otac Pio bio prvi redovnik nakon dugoga niza godina, točnije od srednjega vijeka, koji je imao stigme. Kod ove pojave radi se o medicinski neobjašnjivome krvarenju na mjestima za koja se vjeruje da je Isus Krist bio proboden čavlima za vrijeme razapinjanja. Ovaj dar kod autentičnih mistika najčešće bi se manifestirao povodom blagdana kojima se spominje Kristove muke, poput Velikoga petka. Kod oca Pija ovaj fenomen nije bio vidljiv samo tijekom posebna blagdana spomena muke Kristove nego postoje zapisi i autentične slike Padra Pija koji bi krvario za vrijeme izgovaranja riječi pretvorbe tijekom svete mise. Danas se takvi slikovni

³⁹ Preuzeto s <https://medjugorje-news.com/znate-li-sto-je-paceniccka-dusa-ili-dusa-zrtve/> (datum pristupa 21.8.2023.)

prikazi mogu naći u muzeju otvorenu njemu u čast, a koji se nalazi u njegovu rodnom gradu, Pietrelccini. Kriterij kojim se potvrđuje istinitost mističnih darova stigmi Padra Pija jest herojski način života, život u poniznosti, što dokazuje činjenica da je uvijek nosio rukavice kako drugi ne bi primijetili fenomen. No, osim kreposti osobe postoje još neki kriteriji koji su karakteristični za istinitost pravih stigmi:

1. Prave se stigme nalaze upravo na onim mjestima gdje je i Krist imao pet rana, dok je istjecanje krvi kod hipnotiziranih osoba lokalizirano drukčije.
2. Općenito je obnavljanje rana i boli stigmatiziranih osoba vezano za dane ili liturgijsko vrijeme, kada se više spominje uspomena na muku Isusovu, kao na primjer Veliki petak ili koji drugi blagdan Gospodnji.
3. Ove se rane ne gnoje: krv, koja iz rana teče, čista je, dok i najmanja ozljeda na drugome dijelu tijela dovodi do gnojenja, pa i kod stigmatiziranih osoba. One ne ozdravljaju unatoč redovitim medicinskim sredstvima i katkada traju po 30 ili 40 godina.
4. Iz tih rana obilno teče krv, što se može shvatiti prvoga dana, kada se pojave, ali ostaje neobjašnjivo u sljedećim danima. I obilno krvarenje ostaje neprotumačivo. Stigme su redovito na površini, daleko od glavnih krvnih sudova, a ipak iz tih rana curkom curi krv.
5. Konačno, i posebno važno, stigme se nalaze samo kod osoba koje se na herojski način vježbaju u kršćanskim krepostima.⁴⁰

Otac Pio ne samo da ispunja sve kriterije nego je svojom požrtvovnošću i s radošću, zbog tolike ljubavi prema Kristu, nosio stigme više od pedeset godina. Iako bi krvarenjem otac Pio znao izgubiti dosta krvi, nikada mu nije napravljena transfuzija. S obzirom na to da su stigme dar koji čovjeka čini najsličnijim Kristu, poseban je naglasak stavljen na to koliko je taj mistični fenomen kod Padra Pija uistinu bio autentičan. U prilog tome ne idu samo autentične slike Padra Pija kako krvari, a koje su već spomenute, već i mnogobrojna svjedočanstva ljudi koji su čudesno ozdravljali dodiranjem rupca kojim je Padre Pio brisao krv iz svojih stigmi. Može se, stoga, reći, baš kao što je spomenuto u Knjizi proroka Izaije: „Njegovom se modricom izliječismo.“, da se ove riječi, koje opisuju moć ozdravljenja Kristovih rana, mogu primijeniti i na Padra Pija koji je svojim snažnim predavanjem svoje patnje Kristu na slavu i vjerom, ali često i dodiranjem, liječio baš kao Krist. Ne postoji nijedan drugi takav fenomen koji bi mistika

⁴⁰ Usp. Apostolski centar, Sav tvoj Put duhovnog savršenstva br. 23, *Katolički nauk o vanrednim mističnim fenomenima i đavolskim utjecajima*, priredio Miljenko Sušac, Apostolski centar sav tvoj, Zagreb, 2015., str. 44.

učinio sličnijim Kristu kao stigme koje su se kod Padra Pija nalazile na istim mjestima kao i kod Krista, a već je naglašeno da je cilj kršćanskoga misticizma biti što sličniji Kristu, stoga bi, i od strane filozofskoga skepticizma i od strane teologije, sumnja u autentičnost ovoga fenomena bila neopravdana. Ovim se fenomenima može često poslužiti i Sotona, ali ako se radi o njegovu utjecaju, takvi fenomeni najčešće ne ispunjavaju navedene kriterije i ne mogu se nikada s točnom preciznošću nalaziti na mjestu gdje je Isus bio uboden čavlama, a osoba koja bi đavolskim utjecajem stekla takav fenomen ne može nikako biti ponizna već je, naprotiv, sklona oholosti, pretjerivanju i senzaciji. Takva osoba, za razliku od oca Pija, stalno bi ukazivala na rane i pokazivala ih te nikako ne bi mogla živjeti uzornim kršćanskim životom.

U radu bi se nedvojbeno mogla potvrditi autentičnost svakoga pojedinog mističnoga fenomena Padra Pija, no kad se spomene ovoga sveca gotovo da ne postoji mistični fenomen koji on posjedovao pa to ne bi bilo moguće sažeto napraviti u radu ove vrste. Zato će se autentičnost ostalih fenomena promotriti pomoću jednostavnih kriterija koje još sv. Pavao donosi u Poslanici Korinćanima, kada govori o tome koje sve darove daje Duh Sveti. Kršćanska je i katolička mistika i duhovnost, uostalom, trojstvena - ne štuje samo Oca i Sina već i Duha Svetoga. U tome se najviše očituje eklezijalnost, posebnost katoličke i kršćanske mistike, pri čemu svi mistični fenomeni, premda mogu voditi osobu svetosti, ne služe za svrhu izgradnje pojedinca nego cijele zajednice kao mističnoga tijela Kristova. Isus je rekao da će se po plodovima raspoznati određeni fenomeni, stoga će naglasak biti stavljen na činjenicu kako su svi darovi koje sv. Pavao navodi bili prisutni kod oca Pija te su donijeli mnogobrojne plodove obraćenja, o čemu će biti riječi u poglavlju o dobrim plodovima njegova misticizma. Otac Pio, ne samo da je imao gotovo sve darove koje sv. Pavao navodi nego je cijelim svojim životom posvjedočio da je on, parafrazirajući Kristove riječi, ono stablo koje donosi isključivo dobre plodove. O tome će biti riječi u posljednjemu poglavlju kad se bude govorilo o njegovu mističnome životu i nebrojenome nizu čuda koja su se događala upravo kao plod mističnih darova koje mu je Krist dao. Otac Pio imao je i znanja i mudrosti, čvrstu vjeru, dar proricanja u Božje ime, dar izvanrednih čuda kao dokaz svoje vjere te, u konačnici, posebno razvijen dar razlučivanja po kojemu je znao prepoznati kušnje i napasti Sotone kojima se Sotona služio gotovo cijeloga njegova život ne bi li srušio njegovu vjeru i pouzdanje u Gospodina. Sveti je Pio, upravo darovima koje navodi sv. Pavao, potvrdio istinitost svih mističnih fenomena jer te nabrojane darove čovjek ne može nikako steći sam, a Sotona ih, iako lukav, ne može imitirati nepogrešivo točno jer je poznato da iako Sotona može izvesti određeno čudo, iza toga čuda nikada ne može slijediti kreposni čin pomirenja s Bogom i obraćenja, kao to je to slijedilo uvijek

kad bi otac Pio učinio neko čudo. Riječ je o darovima koji potvrđuju dobre plodove misticizma, ali ti darovi ne mogu se nikada koristiti za vlastiti probitak nego samo na dobrobit obraćenja drugih i spasenja duša.

To su, dakle, dragovoljni darovi, izvanredni i prolazni, koje Bog daje izravno za dobro drugih, i koji mogu neizravno poslužiti i za osobno posvećenje. Sveti ih Pavao spominje pod imenom darovi. U poslanici Korinćanima ih nabroja devet, a svi dolaze od istoga Duha.

- 1) Riječ mudrosti, koja nam pomaže da shvatimo vjerske istine promatrane kao načela i da izvodimo zaključke, koji pomažu bolje shvatiti vjerske istine.*
- 2) Riječ znanja, koja nam pomaže da se okoristimo ljudskim znanjem za tumačenje vjerskih istina.*
- 3) Dar vjere, ne sama krjepost, nego jedna posebna sigurnost koja je u stanju izvoditi čudesa.*
- 4) Dar ozdravljivanja koji nije ništa drugo, nego moć ozdravljanja bolesnika.*
- 5) Moć izvoditi čudesa i to za potvrđivanje božanske objave.*
- 6) Dar proroštva ili dar poučavanja, u ime Božje i po potrebi moći dokazati i potvrditi svoje učenje proročanstvima.*
- 7) Razlikovanje duhova ili uliveni dar čitanja tajni srdaca i razlikovanja dobrog duha od zloga.*
- 8) Dar jezika, koji je kod sv. Pavla dar molitve na stranom jeziku s nekim osjećajem ushićenja. Prema bogoslovima to je i dar govoriti više jezika.*
- 9) Dar tumačenja ili sposobnost tumačiti strane riječi, koje su u pitanju.⁴¹*

Važno je naglasiti da autentičnoga katoličkog mistika nema bez života katoličke duhovnosti jer je misticizam uzdizanje ljudskoga duha iznad granica naravnoga. Uzdizati duh nije moguće ako se ne živi duhovnost. Padre Pio, ne samo da je živio sve karakteristike katoličke duhovnosti nego je na području misticizma ostavio neizbrisiv trag i katolicima, ali i svim vjernicima svijeta. Govoreći o povijesti misticizma, bilo je puno tzv. mistika koji nisu bili autentični u vjeri u Boga onako kako su se predstavljali. Treba napomenuti da se i Sotona može poslužiti nekim fenomenima nadnaravne prirode, a sve kako bi lažnim misticima, koji ne služe na dobrobit zajednice, usijao oholost da mnoge ljude odvedu u propast.

⁴¹ Apostolski centar, Sav tvoj Put duhovnog savršenstva br.23, isto, Zagreb, 2015., 49.

U životu su ovoga sveca vidljiva sva obilježja katoličke duhovnosti: eklezijalnost u tome što je sve što je činio, činio na korist drugih, na korist zajednice kao mističnoga tijela Kristova; Sveto pismo koje je svaki dan čitao; posebna ljubav prema Mariji; poslušnosti Papi koji ga je zbog neupućenosti privremeno suspendirao zabranom služenja javni misa. Iz ovoga se može lako izvesti zaključak da mistik ne može toliko biti posvećen duhovnosti ako nije autentičan. Budući da se, promatrajući život oca Pija, vidi kako je na poseban način živio katoličku duhovnost, može se nedvojbeno zaključiti da je bio autentičan katolički mistik.

4. Mistični život oca Pija

4.1. Kratki prikaz života kroz mistične fenomene

Svjatovnim imenom Francesco Forgione, budući sv. otac Pio, rodio se u gradiću Pieltrecini u južnoj Italiji 25. svibnja. Bio je iz jako siromašne obitelji koja je jedva preživljavala baveći se stočarstvom i poljoprivredom. Njegova majka Giuseppa, od početka trudnoće u kojoj je začela budućega mistika, vršila je poseban zavjet sv. Franji Asiškome da se dijete rodi zdravo i da bude poslušno Božjoj volji.⁴²

Tako je život ovog mistika od početka bio vezan za franjevački način duhovnosti. Francesco se od početka razlikovao od druge djece koju je imala obitelj Forgione. Dijete je imalo problema prilikom spavanja, često bi se budilo vrištanjem i u plaču. Kasnije će se pokazati da je od početka imao mistična iskustva tijekom snova u kojima su ga uvijek napadali demoni. Za razliku od svojih vršnjaka, koji su svoje vrijeme provodili igrajući se na livadama maloga grada, Francesco je vrijeme provodio u obližnjoj crkvi već kao dječak klečeći i moleći pred svetohraništem. Prvo realno mistično iskustvo imao je s nepune četiri godine kada je, dok je poslije svete mise promatrao svetohranište, ugledao živoga Isusa kako izlazi iz hostije, polaže na njega ruke moleći se nad njime i govoreći mu da je odabran da bude Kristov svećenik, stoga ne čudi da je od najranijih dana u dječakovu srcu rasla želja za svećeništvom. Ovaj susret s Isusom nije bio jedino mistično iskustvo koje je imao tijekom najranije mladosti. Gotovo je svakodnevno viđao majku Božju, sv. Franju Asiškoga i ostale svece, a posebice sv. Mihovila Arkandela, čije se najpoznatije svetište nalazilo u blizini San Giovanni Rotonda, gdje će kasnije

⁴² Usp. Alegri Renzo, *Padre Pio Čovjek nade*, Figulus, Koprivnica, 2019., str. 32.

u samostanu provesti čitav život. Ova pojava u životu dječaka iz obitelji Forgione bit će toliko učestala da će dječak u početku smatrati da takva viđenja imaju svi ljudi koji mole.⁴³

Tako je dječak, kroz svakodnevne molitve i ministriranja u obližnjoj župnoj crkvi, rastao u mudrosti i spoznaji svijeta oko sebe. Tako je rasla i njegova ljubav prema svima koje je poznao. Dana 6. siječnja 1903. Francesco se udaljava iz obiteljskoga doma te je primljen u novicijat franjevačke braće.

Prije nego je otišao, znajući da se udaljava od obitelji, imao je posebno ukazanja Gospe od Milosti, Isusa i anđela čuvara koji su ga tješili da će uvijek, u svakome trenutku njegova života biti uz njega. Uzeo je ime Pio, po papi Piju V., koji je bio zaštitnik njegova rodnoga grada. Nakon davanja konačnih zavjeta život sveca Pija bit će popraćen neopisivom patnjom zahvaljujući ponavljajućim upalama pluća koje nisu mogle naći adekvatan lijek.

Budući da su liječnici smatrali da će mu goditi zrak veće nadmorske visine, poslan je u gradić San Giovanni Rotondo, gdje će ostati do kraja svoga života. Može se reći da je stalno imao probleme sa zdravljem te da ga je Gospodin i kroz te patnje pripremao za sve mistične darove koje će kasnije mu darovati.

U toj pripremi, tijekom molitve u svetohraništu, imao je viđenje Gospe od Milosti u kojemu mu je rečeno da sve što bude molio sa žarkom vjerom za dobro drugih, bit će mu uslišano, dok za svoje osobne nakane neće gotovo nikada biti uslišan. Tako je, od početka svoga redovničkoga života, prolazio kroz duhovne suhoće u kojima se činilo da je napušten, a zapravo ga je na takav način Gospodin jačao u krepostima.⁴⁴

Godine 1918. dobiva fenomen transverberacije. Dok je ispovijedao jednoga dječaka, u viziji je fizički osjetio ogromnu bol koju mu zadaje neobično božansko biće, poput anđela, koje kopljem probada njegov bok. Iako je ovo iskustvo bilo neopisivo bolno, ono je bilo samo početak nevjerojatne patnje koje će ovaj svetac proživjeti. Nedugo zatim, iste godine, otac Pio primio je na tijelu znakove Gospodinove muke, njegove ruke i noge počele su neprekidno krvariti. Uskoro će otac Pio prihvatiti svu patnju koju mu Gospodin daje te će sve prikazivati

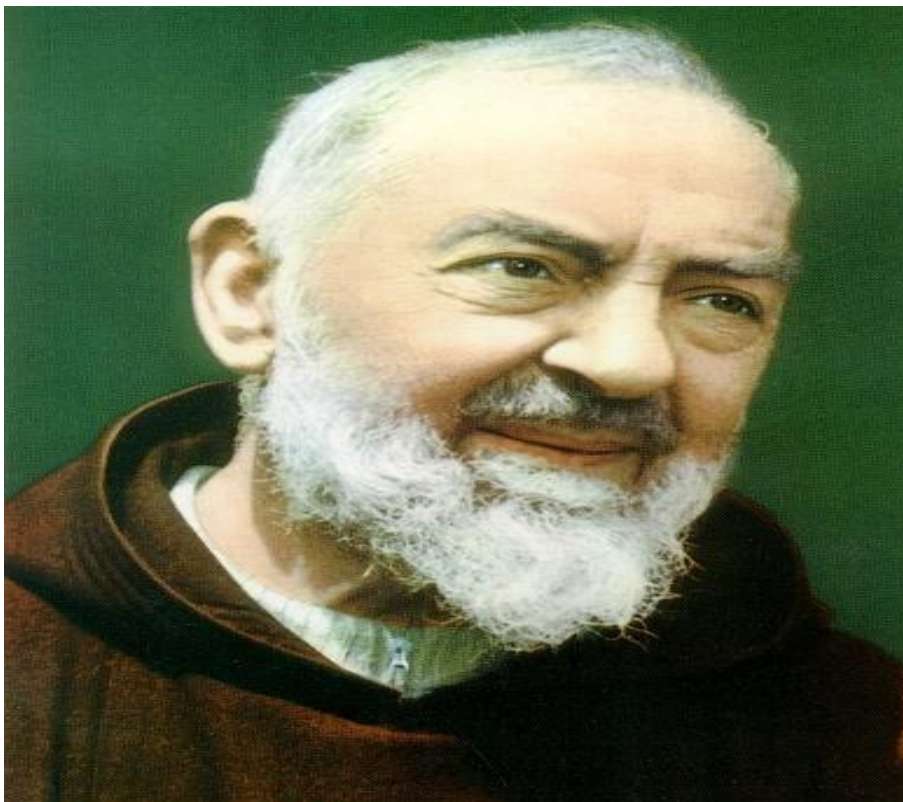
⁴³ Renzo Allegri, *Čudesni Život, Figulus*, Koprivnica, 2021., str. 53.

⁴⁴ Usp. Henrieta Zajec, *Otac Pio iz Pietrelcine mistik 20. stoljeća*, Hrvatska provincija sv. Jeronima franjevačkog konventualaca, Zagreb, 2007., str. 47.

za spas duša. Tako ovaj svetac dobiva mistični fenomen *victim soul*, duše koja se žrtvuje načinom da pati i preuzima tuđe patnje na sebe.⁴⁵

Tijekom idućih 50 godina, sve do smrti, otac Pio svaki će oblik patnje prikazati za spas, bilo živih duša bilo duša u čistilištu, a svakodnevno će ga kušati od Sotone, tako da se može zaključiti da su patnja i svakodnevna borba sa Sotonom dvije posebne značajke koje su obilježile njegov mistični život, o čemu će više biti riječi u posljednjemu poglavlju.

Padre Pio umro je u San Giovanni Rotondu 23.9.1968. godine.

Sveti otac Pio pred kraj života⁴⁶

⁴⁵ Usp. The Duchess of St. Albans, *Stories of padre Pio*, Crown Publishers, INC., New York, 1983., str. 50.

⁴⁶ Preuzeto s https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/51/Padre_Pio_portrait.jpg pristupljeno 11.9.

4.2. Pozitivni duhovni plodovi misticizma oca Pija

U ovome poglavlju prikazat će se najveći duhovni plodovi oca Pija koji su uvijek nastajali korištenjem mističnih darova koje je Posjedovao. Na osnovu nekoliko njegovih životopisa ukratko će se navesti primjeri plodova korištenja mističnih darova oca Pija.

Svi plodovi mogu se uglavnom svest na tri zajednička cilja koja su bila postizana mističnim životom ovoga sveca. Najvažniji je cilj bio, prije svega, obraćenje osobe kojoj su se očitovali mistični fenomeni, zatim spas duša iz čistilišta, za koje je prikazivanjem patnji od Gospodina zadobio njihovo oslobađanje, te, u konačnici, cilj njegove karizme, dara ozdravljenja, koji su rezultirala mnogobrojnim čudesnim ozdravljenjima.⁴⁷

Ovaj je mistik, uz već navedene brojne mistične fenomene, imao poseban dar predosjećanja budućih događaja, stoga je znao, točno u trenutku, na koji način postupiti prema osobi kojoj je potrebno obraćenje. Iako dar ozdravljenja nije nužno uvijek povezan s mistikom, Padre Pio često je i kod drugih ljudi znao zbog toliko pozitivnih primjera obraćenja i čuda nastalih svojim mističnim fenomenima probuditi vjeru da Bog ozdravlja pa čak i predmetima, o tome najbolje svjedoči primjer ozdravljenja njegove tetke kojoj je poklonio vrećicu kestena, a čije lice bilo opečeno nakon što je nesretno otvorila ladicu u kojoj se nalazio barut koji je, nakon pada iskre svijeće uljanice, eksplodirao i unakazio njezino lice. Ona je samo prislonila na lice vrećicu s kestenima koje joj je poklonio i sva bol i opeklina, kao i ožiljak, istoga su trena nestali s njezina lica, kao da se ništa nije ni dogodilo.

*Nakon nekog vremena, tetka Daria jedne je večeri otišla potražiti u toj ladici u kojoj je njen muž inače čuvao baruta a na licu. Osvjetljavajući put uljanicom, iskra iz uljanice pala je u ladicu i barut je eksplodirao. Od te je eksplozije bilo teško opečeno lice nesretne žene. Iako je trpjela užasnu bol tetka Daria nije izgubila nazočnost duha, zgrabila je vrećicu u kojoj je Padre Pio poslao kestenje i prinijela svom licu kako bi pokušala ublažiti bol, istog trena je bol je nestala a na licu žene više nije bilo nijednog znaka opeklina.*⁴⁸

Postoje još mnogobrojni primjeri čudotvornih ozdravljenja ljudi koje je medicina službeno otpisala, i to na način da bi bolesni dio tijela samo dotaknuli rupčićem koji je koristio otac Pio. Mnogobrojni su primjeri ljudi koji su bolovali od različitih vrsta neizlječivih tumora,

⁴⁷ Usp. A. Ripabottoni, *Otac Pio iz Pietrelcine: cirenac svih nas*, Crodux, Zagreb, 1998., str. 23.-28.

⁴⁸ Renzo Allegri, *Čudesni Život, Figulus*, Koprivnica, 2021., str. 127.

a koji su samim doticajem toga rupčića ozdravili. Također, postoje nebrojeni primjeri ljudi koji su ozdravili nakon što bi im se otac Pio ukazao u snu.⁴⁹

Kao što je već rečeno, jedan je od glavnih ciljeva mističnih fenomena ovoga sveca bilo obraćenje. Nadaleko je poznat slučaj čudotvornoga obraćenja tvrdokornog nevjernika, mrzitelja katoličke crkve, pripadnika masonske lože, Alberta del Fantija, koji je smatrao da sve crkve treba zapaliti. Nakon što je njegov nećak obolio od neizlječive bubrežne bolesti, zbog koje su mu dani bili odbrojani, Alberto se zakleo da će se, ako otac Pio ozdravi njegova nećaka, obratiti i vratiti katoličkoj crkvi koju je posebno mrzio. Otac Pio, koristeći svoj mistični dar predosjećanja i proricanja budući događaja, izmolio je da se to čudo dogodi. Alberto je, nakon saznanja o čudotvornome ozdravljenju svog nećaka, ganut do suza odmah osobno posjetio oca Pija, napravio životnu ispovijed i vratio se Crkvi. Napustio je masonsku ložu te na kraju postao jedan od najpoznatijih štovatelja od oca Pija, poznat po knjizi koju je napisao, a koja se sastojala od mnogih pisanih svjedočanstava čudotvornih ozdravljenja, a koja se kasnije koristila kao svjedočanstvo u procesu kanonizacije ovog sveca.⁵⁰

Na kraju ostaje niz mnogobrojnih primjera duša koje su bile u čistilištu, a otac Pio, služeći se fenomenom duše koja se žrtvuje, prikazujući svoja trpljenja kao naknadu za njihove grijeha, redovno ih je spašavao. Poznat je tako primjer spasenja iz čistilišta jednoga fratra koji se sam pokazao u sobi oca Pija koji je, nakon prikazanja svojih patnji i molitvi sa subratom, nestao poput dima, a soba se napunila neopisivim mirom i radošću, što je bio dokaz da je duša spašena iz čistilišta.⁵¹

Na kraju ovoga poglavlja može se reći da je čitav mistični život oca Pija sam po sebi veliki duhovni plod, što je vidljivo u tisućama današnjih pokreta i zajednica osnovanih njemu čast. Opće je poznata činjenica da su se ti duhovni plodovi vidjeli još za njegova života jer je imao mnogobrojne zajednice štovatelja od čijih je novčanih priloga sam sagradio bolnicu za ublažavanje patnji.

⁴⁹ Usp. Renzo Allegri, *Čudesni život, Figulus*, Koprivnica, 2021., str. 125.-135. s knjigom Alberto del Fante, *Qui esr le pere Pio*, Abresch, 1955., str. 45.-55. - knjiga sadrži brojna pisma i svjedočanstva ozdravljenja ljudi koji su ozdravili samim doticajem nekog predmeta oca Pija ili njegovim ukazanjem u snu

⁵⁰ Usp. Renzo Allegri, *Čudesni život, Figulus*, Koprivnica, 2021., str. 143.

⁵¹ Usp., https://www.youtube.com/watch?v=6_L5YYo6Pvs&ab_channel=StopamaPadrePija (datum pristupa 7.9.)

Najveći plod njegove molitve, misticizma, života u katoličkoj duhovnosti, s posebnom privrženosti prema Gospinoj krunici, života u poniznosti, patnji za dobro drugih, ostaje zauvijek vidljiv na njegovu tijelu koje se, ni nakon 55 godina poslije njegove smrti, nije raspalo, a koje se čuva u crkvi sagrađenoj njemu u čast u San Giovanni Rotondu.

Neraspadnuto tijelo sv. Pija⁵²

4.3. Posebnosti misticizma oca Pija - neopisiva patnja i mistična borba sa Sotonom

Ovo poglavlje nezaobilazno je jer upravo ono pokazuje da se nije radilo bilo kakvu mistiku koji je samo tako, slučajnim Božjim odabirom, dobio posebne darove pa je jednostavno mogao činiti čuda bez puno muke. Život ovoga mističnog sveca od početka do samoga kraja bio je ispunjen neopisivom patnjom. Svakoga tjedna, posebno od četvrtka do nedjelje, imao je viđenja Kristove muke, razapinjanja u kojima nije samo sudjelovao duhom nego i tijelom. Osjećao je neopisive fizičke boli, slične onima kako ih je doživio naš Spasitelj. Njegove rane, koje je nosio na svome tijelu više od 50 godina, toliko su ga znale iscrpiti da bi ga njegova subraća često nalazila na podu u nesvijesti. Ponekad bi se činilo da je umro. Također, njegove nikad do kraja objašnjene bolesti toliko su ga iscrpljivale da je često bilo dana kada nije mogao hodati pa bi ga subraća nosila u kolicima. Nebrojeno bi puta znao preuzeti fizičke boli onih za

⁵² Preuzeto s <https://book.hr/znak-slave-uskrsnuca-tijela-pet-neraspadnutih-svetaca/sveti-padre-pio-neraspadnuto-tijelo/> preuzeto 15.9.

koje se molio te ih, s neopisivom ljubavlju, prikazivao Isus kao žrtvu za spasenje. Preuzimao je sve osjećaje bližih, njihove tuge, tjeskobe, u svima njima vidio je živoga Krista Raspetoga. Svaku je patnju promatrao kao blagoslov i blaženstvo, koliko god bilo bolno.⁵³

Nezaobilazno je spomenuti posebno mistično iskustvo borbe sa Sotonom koje je Otac Pio znao svakodnevno iskusiti. Poznato je da Sotona, kao biće koje se za vječnost odredilo protiv Boga, vreba svaku priliku kako da odmakne čovjeka od izvršavanja Božje volje. U životu ovoga sveca nije bilo prisutno samo napastovanje Sotone kakvo svi mogu iskusiti u svakodnevici. Sotona je koristio sve oblike izvanrednoga djelovanja osim posjednuća tijela oca Pija. Često ga je znao uznemiravati pomicanjem predmeta po sobi u kojoj je bio smješten.⁵⁴

Nakon što takvim djelovanjem nije uspio poljuljati vjeru oca Pija, počeo je često zadavati fizičku bol, udarajući ga bičem tako da se otac Pio često znao probuditi sav krvav. Znao je koristiti sve moguće načine ukazivanja u obliku čudovišta da bi zastrašio sveca, a kad ni u tome ne bi uspio, znao je uzimati stvari od druge subraće u samostanu kako bi otac Pio u očima drugih izgledao kao varalica i lopov. Gotovo na svakodnevnoj razini koristio bi se strašnim glasom koji bi optuživao Pija da se neiskreno moli i da je prestrog u davanju pokore. Budući da je otac Pio znao satima neumorno ispovijedati, jednom ga je prilikom Sotona odlučio posjetiti na ispovijedi. Došao je u obliku mladića koji je, nabrajajući grijeha, za sve rečeno znao naći način da se opravda, sve kako bi pokazao da otac Pio ne zna procijeniti kod osobe koja pristupa ispovijedi kaje li se uistinu. Otac Pio, obdaren velikom mudrošću i darom razlučivanja, naredio je tome mladiću da za pokoru izrekne rečenicu: „U ime Isusovo, Isus je pravi Bog.“ Na te riječi oca Pija mladić, tj. Sotona, nestao je iz ispovjedaonice u obliku dima. Sotona je još koristio različite načine kušnje; znao je uzimati lik pape, lik pokojne majke oca Pija, znao je čak nekada uzeti oblika raspela koji govori. Srećom, s vremenom je otac Pio razvio poseban dar razlučivanja tako da bi lako prepoznao lažna ukazanja.⁵⁵

U cijeloj toj borbi otac Pio nije nikad izgubio dar vjere te su se u njegovu mističnom životu borbe sa Sotonom najbolje očitovale Isusove riječi iz Evandjelja – svojom ćete se postojanošću spasiti.

⁵³ Usp. Maria Winowska, *Pravo lice padra Pija*, naklada Benedikta, Velika Gorica, 2020., str. 7.-17.

⁵⁴ Usp. Renzo Allegri, *Čudesni život, Figulus*, Koprivnica, 2021., str. 263.

⁵⁵ Usp., isto, str. 264.-273.

Zaključak

Tema ovog rada bila je misticizam u katoličkoj duhovnosti s posebnim osvrtom na život sv. oca Pija iz Pietracine. Cilj je bio istražiti glavna obilježja u kršćanskoj i katoličkoj duhovnosti kako bi analizirajući njihovu primjenu u životu ovoga sveca dokazao da je uistinu bio autentični katolički mistik koji je živio svoju duhovnost kao uzor svima. Da bih to uspio dokazati rad sam podijelio u dva osnovna dijela na četiri poglavlja.

U prvom poglavlju zaključio sam da je Misticizam pojam kojim se, osim teologije, bave i filozofija i psihologija. Ovaj pojam, u najužem smislu, može se definirati kao život koji obilježavaju posebna nadnaravna iskustva koja se mogu postići ili vlastitim radom, kao primjerice u nekim nekršćanskim mističnim duhovnostima, ili kao darovi posebne Božje milosti koja je daru vjere već ulivena kao sjeme koje može rasti djelovanjem Duha Svetoga uz ljudsku suradnju, kao što je slučaj u kršćanskoj, posebice katoličkoj duhovnosti.

U drugom poglavlju analizirajući navedenu literaturu naveo sam najvažnije kršćanske oznake duhovnosti: Trojstvenost, dakle vjera u trojedinoga Boga – Oca, Sina i Duha Svetoga; zatim kristocentričnost (cilj je kršćanske duhovnosti postati što sličiji Kristu), teocentričnost (u središtu nije čovjek koji traži Boga nego Bog koji se objavio i koji traži čovjeka da ga spasi) te Sveto pismo iz kojega kršćanstvo crpi svu inspiraciju. Oznake koje su specifične samo za katoličku duhovnost jesu: posebna marijanska pobožnost, štovanje Blažene Djevice Marije, euharistijska žrtva te, u konačnici, poslušnost papi kojeg katolici smatraju vrhovnim poglavarom čime je završen prvi dio rada.

U drugom dijelu rada zaključio sam da upravo u ovim oznakama katoličke duhovnosti posebno se očitovao život sv. oca Pija iz Pietrecine. U trećem poglavlju rada obrazloženo je kako je Otac Pio posjedovao mnoge mistične fenomene od kojih su najpoznatiji: stigme, bilokacija, čitanje srdaca ili kardiognoza, transverberacije i *victim soul* ili duša koja se žrtvuje. U istom poglavlju dokazano je kako život ovog sveca, prema gore navedenim kršćanskim oznakama duhovnosti, a posebice katoličkima, dokazuje da su svi navedeni fenomeni kod sv. oca Pija bili istinski te da se uistinu radi o autentičnome katoličkom mistiku. U posljednjem poglavlju to je također potvrđeno prikazujući njegov mistični život koji je dao i brojne pozitivne plodove takvih mističnih fenomena, poput mnogobrojnih čudesnih ozdravljenja, obraćenja grešnika i spasa duša u čistilištu. Zbog svega se navedenoga, govoreći o misticizmu oca Pija, mogu parafrazirati poznate Kristove riječi kojima govori da pravo stablo uvijek rađa dobrim plodovima i po tome se prepoznaje.

Na kraju rada navedene su dvije stavke koje ovog mistika izdižu u odnosu na druge. To su prije svega naglašena patnja ovoga sveca, koju je prikazivao za spas duša, te njegova svakodnevna mistična borba sa Sotonom što ga s pravom ubraja među najveće mistike i svece duge katoličke povijesti. U toj borbi sa Sotonom može se pronaći odgovor svim skepticima koji sumnjaju ili u potpunosti odbacuju u mogućnost postojanja vruga i pakla. Unatoč brojnim različitim pokušajima Sotone da sruši vjeru sveca Pija, ovaj je svetac na kraju izišao kao apsolutni pobjednik, što dokazuju, ne samo mnogobrojna obraćenja grešnika koji su se molitvama i vjerom oca Pija spasili nego i njegovo tijelo koje se ni nakon 55 godina od njegove smrti nije raspalo te se čuva izloženo u crkvi sagrađenoj njemu u čast u San Giovanni Rotondu koju godišnje obilaze milijuni hodočasnika iz cijeloga svijeta.

Bibliografija:

Knjige:

Alegri, Renzo, *Čudesni Život, Figulus*, Koprivnica, 2021.

Alegri, Renzo, *Padre Pio Čovjek nade*, Figulus, Koprivnica, 2019.

Apostolski centar Sav tvoj Put duhovnog savršenstva br. 23, *Katolički nauk o vanrednim mističnim fenomenima i đavolskim utjecajima*, priredio Miljenko Sušec, Zagreb, 2015.

Aumann, Jordan, *Spiritual Theology*, Our sunday visitor, Huntington, 1980.

Bezić, Živan, *Kršćansko savršenstvo*, Biblioteka crkve na kamenu, Mostar. 1986.

Bodrožić, Ivan, *Euharistija - od povijesti do vječnosti*, Glas Koncila, Zagreb, 2002.

Del Fante, Alberto, *Qui esr le pere Pio*, Abresch, 1955.

Dfour, Xavier Leon, *Rječnik biblijske teologije*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1980.

The Duchess of St. Albans, *Stories of padre Pio*, Crown Publishers, INC., New York, 1980.

Parlov, Mladen *Stella maris, s Marijom na putu*, Crkva u svijetu, Split, 2019.

Ripabottoni, Alessandro, *Otac Pio iz Pietrelcine: cirenac svih nas*, Crodux, Zagreb, 1998.

Winowska, Maria. *Pravo lice padra Pija*, naklada Benedikta, Velika Gorica, 2020

Zajec, *Otac Pio iz Pietrelcine, mistik 20.stoljeća*, Hrvatska provincija sv. Jeronima franjevacu konventualaca, Zagreb, 2007.

Članci

Kusić, Ante. *Parapsihologija u svjetlu znanosti i teologije (II)*., *Crkva u svijetu* 17, br. 3 (1982) str. 220- 231.

Patafta, Danijel (2018). *Muka i križ Isusa Krista u spisima Franje Asiškoga i izabranih franjevačkih teologa, propovjednika i mistika*, *Bogoslovska smotra*, 88 (1) str. 73. -102.

Špehar Milan (2005). *Mistično iskustvo - mjesto susreta među kršćanima*, *Bogoslovska smotra*, 75(1) str. 147-167.

Izvori s interneta i drugi izvori

Jeruzalemska Biblija, Rebić A.-Fućak J.- Duda B.,ur., Kršćanska sadašnjost, Zagreb 2014.

Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021.

<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=41204>

<https://hkm.hr/duhovnost/sedam-puteva-katolicke-duhovnosti-koja-od-njih-vam-je-naibliz>

https://www.youtube.com/watch?v=6_L5YYo6Pvs&ab_channel=StopamaPadrePija

<https://medjugorje-news.com/znete-li-sto-je-pacenicka-dusa-ili-dusa-zrtve/>

<https://book.hr/znak-slave-uskrsnuca-tijela-pet-neraspadnutih-svetaca/sveti-padre-pio-neraspadnuto-tijelo/>

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/51/Padre_Pio_portrait.jpg

Summary

The work deals with the research of concepts of spirituality, labels specific to Catholic and Christian spirituality and the concept of mysticism. In the center of the work are the mystical phenomena of the life of a famous Catholic saint and stigmatic, St. Padre Pio. On the basis of the arguments presented and the literature researched in detail, it is shown that he was an authentic Catholic mystic who not only lived with all his strength according to the principles of Catholic spirituality and faith, but with his humility left for all time an indelible trace of an exemplary role in the field of spirituality, not only for believers but for all people who explore spirituality. This saint is proof of how many spiritual fruits can be achieved if one has firm faith and trust in God. The paper mentions the most significant mystical phenomena of this saint, such as the stigmata, the gift of reading hearts, bilocation, victim souls. At the end, the positive spiritual fruits of his mystical life are shown, which are visible in the area of people's conversions, miraculous healings and the salvation of many souls from purgatory. Also at the end, the peculiarities of his mysticism are emphasized, which can be seen in a life full of suffering and in the daily fight against Satan, which can be the answer for all Christian skeptics who either doubt or categorically reject the possibility of the existence of the Devil.

Keywords: Spirituality, Christian and Catholic spirituality, mysticism, mystical phenomena, St. Pio
